

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

F. Richardt del.

CA. Reitzels förlag.

Em. Baerentzen & Co lith. Inst.

STEENSGAARD

paa Langeland, för Krogagergaard, opført. 1836.

STEESENSGAARD

paa Langeland, før Krogagergaard, opført 1836.

Sæne Sogn paa Nordenden af Langeland ligger Steensgaard paa en Bakke, med den deiligste Udsigt til Vesterås Bunde og hinsides disse til Sjælland og Folland: foran Gaarden en smuk Have, som staaer i Forbindelse med Stoven. Hovedbygningen, ved Grave adskilt fra Ladegaarden, er usædvanlig smuk, med Taarn og taliede Gavl, opført 1836 og følgende Aar af Kammerjunker Vincents Steensen Leth paa det gamle Boldsted og tildeels med Afbenyttelse af de gamle Mure; den gamle Bygning, som var meget interessant, men saldefærdig, da den blev ombygget, skal være opført 1578—85 af Hans Steensen og repareret 1655 af Vincents Steensen og Fru Anna Holk, hvilket sidste Aarstal er angivet paa den nuværende Hovedbygning. Fra Taarnet har man en herlig Udsigt over begge Bunde, som omfattede Langeland, til Egnen ved Nyborg og hele Fyns Kyst indtil Svendborg, til Taasinge, Raskov, Agerlø, Dums og Esjelskov; i Forgrunden det bølgefornige Langeland med frodige Skove, forrige Marker og grønne Enge, overalt gjennemkrydset af levende Hegn, der om Foraaret bedæktes med Millioner duftende Blomster, og indenfor hvile Korn og Græs staae frodigere end nogetsteds her i Landet: intet Lander at Langelænderen sætter sin D over alt Andet her i Landet og udbigt forlader samme.

Steensgaard er aldrig bleven solgt til Fremmede, siden Kong Frederik den Anden i Aaret 1577 bortbyttede det til Fru Anna Lunge, salig Knud Steensens Efterlevende; den glemmer derfor mange interessante Sager fra ældre Tid, saaledes den tapre Landsdommer Vincents Steensens Stambog, hvori mange af hans Samtidige have skrevet og tegnet; et Guldarbaand i Spiralform med Aarstallene 1647 og 1674, hvilket Steensgaards nuværende Eier overtog paa Skiftet for 600 Rbd.: ganske lignende sees

paa flere af de gamle Dameportraiter paa Gaarden, og, da efter Sagnet Damerne kunde males i Bryllupsdragten, naar det stete i Husbondens levende Live, altsaa maatte have dette Armbaand paa, menes rimeligviis netop det derved; endvidere en Dagbog, som Henrik Steensen førte paa sin Udenlandsreise; det Brev, hvorpaa Oberst Hans Ditlev Steensen sad og strev i Christianstad, da han blev dræbt af en fjendtlig Kanonkugle; endelig endeel interessante og vel restaurerede Familieportraiter fra det 17de Aarhundrede, saaledes over Landsdommer Vincents Steensen og hans Fru, Anna Holk, samt hendes Forældre, Ditlev Holk til Gfildstrup og hans Fru, over Henrik Steensen, der i Haanden holder en Pidsk, som endnu opbevares, foruden flere, hvoriblandt det beskændte Portrait, efter Sigende af en Podesust, som de Svenske kjøbte til Waals efter 1659 og som endnu bærer Marker af deres Kugler: af Forbittrelse over Mandens Død og al den Hende og hendes Slægt tilføiede Gaan samlede den mandhaftige Fru Anna Holk efter Sagnet sine Folk og Bønder og ihjelslog alle de Svenske, hvorved hun bragte sin saldne Husbond og sine forhaanede Slægtninge et stort og blodigt Sonoffer.

Krogagergaard forekommer først henimod Slutningen af det 15de Aarhundrede, da det beboedes af en Adelsmand ved Navn Hans Jensen, som 1479 førte to Veselhorn i sit Waaben ligesom Familien Dyr: om han har eiet Gaarden eller havt den i Forlehnning kan ikke sees, men rimeligviis tilhørte Gaarden Kronen og var ved een eller anden Leilighed bleven forbrudt, maaskee allerede i Erik Menveds Tid af een af Kongemorderne, thi deres Gode vedblev i Aarhundreder efter at forlehes særskilt bort. Det har vel været en lille Gaard (som Herregaarde dengang vare) med Aving som to eller tre Bøndergaarde, og saaledes var den endnu i Christian den Andens Tid, da

STEENS GAARD

paa Langeland, før Krogagergaard, opført 1836.

Enkedronningens Lehnsmænd paa Transejer Slot, Søren Stampe til Østertrup, havde Gaarden med endel af det nærmest liggende Krongods afgiftsfrit i Forlehning. 1526 fik Kong Frederik den Førstes Hovsinde, Anders Røllike, Krogagergaard med det tiliggende Gods, Broberggaard*) samt en Gaard i Fodstette i Forlehning afgiftsfrit sin Livstid. 1541 fik Henrik Glob til Klingstrup og hans Hæstens, Jomfru Anna von Støven, Lehnsbrev paa samme Gods qvit og frit deres Livstid, imod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Medens Henrik Glob havde Krogagergaard blev Hov Skov rebet, ved hvilken Leilighed der udlagdes denne Gaard og Bøgelund — som Steensgaard senere har opslugt — for 15 Ørter Skyld 15 Neb, hver paa 10 Favne og 1 Alen, værd igennem Skoven, med begge Enden stødende til Strandene, hvilket var omtrent $\frac{1}{3}$ af hele Skoven. Efter Henrik Glob's Død arvede Fru Anna von Støven Mads Erikssen, der ligeledes var død 1577, da Kongen, uagtet hun havde Livsbrev paa Krogagergaard og Gods, tog en anden Bestemmelse dermed, — hvilket ikke var ualmindeligt, — og byttede det bort imod Gods i Sjælland.

Kong Frederik den Anden samlede, som vi flere Gange have havt Leilighed til at bemærke i dette Skrift, med stor Iver og Udholdenhed Krongodset over hele Riget til enkelte store Dele, istedetfor at det tidligere bestod i spredte Gaarde, blandede med Adelsens Gods. I Bordingborg Lehn eiede Knud Steensen endel Gods og havde nylig oprettet Hovedgaarden Lundsbygaard af flere Bøndergaarde, men Kongen, som vilde have dette og hans øvrige Gods i i Sjælland under Kronen, tilfød ham derimod Krogagergaard med mere Gods paa Langeland i Bytte, hvilket dog ikke kom istand før efter hans Død, da Enken, Fru Anna Lunge til Grimstedgaard, i Maret 1577 indgik dette Mageskifte med Kronen. Da man i Almindelighed har aldeles urigtige Forestillinger om disse Mageskifter og navnlig antager, at Kronen ved saadanne Leiligheder blev bedraget, ville vi efter de originale Actstykker give en ubørligere Fremstilling af dette Mageskifte, — og naar man skildrer eet af dem, skildrer man dem alle, — hvorved Enhver vil indse at et Bedrageri ikke ret vel var muligt, i det Mindste vare saadanne Forsigtighedsregler tagne derimod, som man efter alle mennekelige Beregninger maatte ansee for tilstrækkelige til at fikke Kronen imod Ewig.

Da Kongen først var bleven enig med Knud Steensen og efter hans

Død i Maret 1575 med Fru Anna Lunge om, at de skulde have Krogagergaard med tilstrækkelig Gods paa Langeland til Bytte for Lundsbygaard og det sjællandske Gods, udskætte han Bølgreb til de Bønder paa Krongodset, hvis Gaarde og Huse saaledes skulde afstaaes, at de heretter havde at svare Fru Anna Lunge deres aarlige Landgilde, Gjesteri, Sagesald, Ægt og Arbejde og al anden Rente og Rettighed, som de pleiede og pligtige vare at gjøre og give, og af Arlids Tid gjort og givet havde. Allerede tidligere havde Kongen udnævnt tre Commissarier til at vurdere Godset, af hvilke ingen var nær beslægtet med hende eller hendes Børn, nemlig Nigstraaden Haf Ulfstænd og Lehnsmændene over Nyborg og Korsør Lehn: det indprægedes dem alvorligt at varetage Kronens Interesse, da de skulde staae til Ansvar, isald den leed Skade; det ene og de kendte Tilfælde, hvori Kongen har fundet at Kronen var forurettet, var for nogen ringe Skov i Wendsyssel, som han derfor paalagde Commissarierne at erstatte, og de undgik dette kuns ved at bevise — til Kronen afstaaede — Gods var saameget bedre at det rigeligt opveiede Støven. Commissarierne drog nu omkring paa Godserne, tarerede Hovedgaardene, lobe alle Bønder fremfald og edeligen afgive Forklaringer over deres Tilleg af Alger, Eng og Skov, samt hvad Landgilde de svarede, hvilket derpaa blev lignet og lagt imod hinanden paa begge Godser indtil det stemte overens: Gadehønspenge, Gjesteri, Hoveipenge og Weirmalleshjyd regnedes ikke med, iseller den senere Tids Forhøielse af Landgilden, hvilken rimeligviis var en Følge af at tidligere udyrket Jord var taget under Cultuur: denne Forhøielse udgjorde for Kronens Gods 18 Td. Byg, for Fru Anna Lunges kuns 1 Td. Byg, dog opregnedes alle disse Afgifter til Sammentilgning imod hinanden. Jordtillægget reduceredes efter et vist Forhold til Landgildehartorn, — 1 Etp. Landgildehartorn imod 3 Etp. Sæveland, 3 Les Engbund eller 3 Svins Olden Skov, — isald saadant var fornødent for at faae Regningen til at stemme, og den hele Forretning blev derpaa indleveret bekrævet under Commissariernes Haand og Segl; befandtes nogen af Bønderne at have afgivet falsk Forklaring, tilfaldtes han som Weeneber paa sine tre Fingre, hvilket heller ikke er uden Exempel.

Paa denne Maade fik Fru Anna Lunge sig udlagt følgende Gods: Krogagergaard, hvoraf svaredes i aarlig Landgilde, medens den beoedees af Bønder, — da Fru Anna von Støven boede i Fyn, — 4 Pund Byg, 1 Fdg. Smør og 2 Mark Erriidspenge, hvilket gjør ialt 17 Td. Hartorn eller i dette Tilfælde Byg; Bygningerne vurderedes til 350 gl. Daler og udgjorde i Borgesgaardene fire Bindingsværks Huse, det første paa 9 Fag med Legtæg, et Loft

*) Nu Brostøffe.

STEE NS GAARD

paa Langeland, før Krogagergaard, opført 1836.

høit, deri vare to Kamre og Forstuer, det andet paa to Stuer, hvoraf den ene var Fruerstue, og to Kamre, i de to andre Huse vare Alkjoeder, Saltkjøder og Melkammer; Krogagergaarden bestod af fem Huse, tækkede med Halm og slagne med Leer. Paa Hovedgaardens Mark laae fire Huse ved den østre Strand, 1 Hus ved den vestre Strand og 2 Huse i Kjeldersøemark; hvert Hus gjorde een Ugedag hele Aaret om og svarede desuden Landgilde af sit Jordtillæg, men ingen Penge. Godset var i Snøde Sogn Ennebølle 1 Gaard, Lille Snøde 1 Gaard, i Stoense Sogn Bøgelund 1 Gaard, Vofstrup Sogn Føbek 1 Gaard, Thobberup 1 Gaard, Brantflette 1 Gaard, Tranekjær Sogn Botofte 1 Gaard, i Sønder Herred Mangleby Sogn og By 1 Gaard, Broberggaard kaldet, — nu Brolykke Hovedgaard — med 4 Beboere, samt dertil 2 Huse, Fodflette Sogn og By 1 Gaard, ialt 1 Hovedgaard med 9 Huse samt 9 Bøndergaarde, hvilket var hele det gamle Krogager Lehn. Dertil i Sønder Herred Fugløbølle Sogn i Vesterby 2 Gaarde, i Nørre Herred Stoense Sogn og By 1 Gaard, samt i Bøgelund 4 Gaarde, ialt 16 Bøndergaarde og 2 Huse; den aarlige Landgilde af Hovedgaard og Guds udgjorde 147 Td. 6 Sk. Byg: mere indbragte Gaarden ikke, da den som i Familien Steensens Hænder.

Efterat Fru Anna Lunge saaledes var kommen i Besiddelse af dette langelandske Gods, henvendte hun og hendes Efterkommere Opmærksomheden paa at erhverve det Bøndergods, der laae i Nærheden af Krogagergaard, og afhændede derimod det længere bortliggende. Allerede 1568 havde Knud Steensen kjøbt en dobbelt Bøndergaard i Lorp i Estrøbelev Sogn, i Nærheden af Tranekjær, af Anders Jacobsen, der førte to Horn i sit Vaaben ligesom den Hans Jensen, der 1479 boede Krogagergaard; 1578 tilbyttede Fru Anna Lunge sig to Gaarde i Snøde Sogn og By af Mourids Pødebusk til Jærup, der dog fordeleligt sig disse Gaardes Andel i Stoven paa Hov. Samme Aar afbrød hun det gamle Krogagergaard, som stod paa et andet Sted i Marken, og opførte 1578—85 en ny Bygning, forsynet med Grave, men forresten af Blindingsværk; dog bleve nogle af Husene staaende paa det gamle Sted og nævnes endnu i et heelt Aarhundrede, indtil de bleve benyttede til at bøde paa andre Huse med: Stedet kjendes endnu. Aar 1580 fik hun Livsfæste paa Snøde Sogns Kirkeiende af Odense Hospitalsforstandere. Da hendes eneste Son, Hans Steensen, blev voren, tiltraadte han Gaarden, som allerede ved Ombygningen har faaet Navnet Steensgaard efter den Familie, i hvis Hænder den var kommen, men forresten benævnedes han 1583 — da Steensgaard endnu ikke var færdig — Hans Steensen til

Krogager i et Mageskifte med Stoense Kirke om et Stykke Jord, der hørte til een af Kirkens Bøndergaarde og flyttede op til Krogagers Mark; 1584 fik han Livsfæste paa Snøde Sogns Konge- og Kirkeiende, og kaldes da Hans Steen til Steensgaard; 1593 bortbyttede han fire Gaarde i Sønder Herred i Fodflette, Fugløbølle, Lørpe og Vederstrup samt een Gaard i Nørre Herred i Fugløbølle Sogn i Lykkeby til Landdommer Gregers Juel til Vestergaard for en Gaard i Stoense, en Gaard i Snøde, — undtagen dens Stovpart paa Hov, — en Gaard i Ennebølle, en Gaard i Træsøbølle, en Gaard i Emmerbølle i Vofstrup Sogn; de bortbyttede Gaardes Landgilde var ikke forandret siden 1568 og 1577 med Undtagelse af Pengeafgifterne, der vare forhøiede, endogsaa for Hæstene af 1568 i Lorp, som endnu sad i Gaarden 1593.

Hans Steensen døde 1594 og blev begravet i Snøde Kirke; hans Enkefrue, Margrethe Basse, beholdt Gaarden og tilbyttede sig 1605 et Venge paa Stoense Mark af Rubek Pors, kjøbte samme Aar af ham en Gaard i Botofte i Tranekjær Sogn, 1606 af Laurids Oldeland en Gaard i Ennebølle for 150 gode gamle Jochimsdalere, af Rogens Gise 2 Gaarde i Sønder Herred, nemlig en Gaard i Fugløbølle, en Gaard i Bremmelbjerg og ½ af Søgaarden, 1607 af Henning Gise to Gaarde i Sønder Herred i Søsvortorp og Allebølle samt en Gaard i Snøde; hun døde 1611. — Af derved mange Børn arvede Vincents Steensen Steensgaard. Han er søb sammesteds 1592, blev opbraget hjemme indtil han var syv Aar gammel, da han blev sendt til Ditterslevgaard paa Laaland til Eiler Rud, hvor han blev i 8 Aar og havde Hans Birks til Hovmester; reiste derefter udenlands med sin Hovmester fra 1607—16, besøgte Tybøland, Schweiz, Holland, Belgien, England, Frankrig, Italien og øvede sig i abelige Exercitier, fremmede Sprog og andre Videnskaber, blev samme Aar ansat i Cancelliet, hvor han var Cancellijunker et Aar; derefter var han Kammerjunker hos Prindserne i 6 Aar, giftede sig 1623 med den smukke Anna Holt, Datter af Ditlev Holt til Skiftstrup, blev 1627 Krigscommissarius paa Langeland i Krigen mod Keiseren, 1638 udnævnt til Landdommer paa Langeland, 1643, ved de Svenskes Indfald, atter til Krigscommissarius sammesteds, fik 1645 et Præbende i Østbo Domskirke, og blev 1647 forlehnet med Lønsberg Provsti. Ved de Svenskes Marsch over Langeland i Februar Maaned 1658 blev Steensgaard plyndret, men senere, da Krigen begyndte igjen, havde han Befaling over Soldaterne og Landfolket paa Langeland, formodentlig isølge sin høie Charge som Krigscommissarius, da Tranekjær Slot var pantsat til Grev Christian Kautzau, som ikke opholdt

STEENS GAARD

paa Langeland, for Krogagergaard, opført 1836.

fig der paa Landet. Den 6te Februar 1659 reiste Vincents Steensen fra Steensgaard til Fransker og befalede Capitain Jens Jensen imidlertid at holde sit Compagni vel i Beredskab, blev paa Slottet om Natten og drog næste Dag til Rindkjøbing, da Oberstlieutenant Bernbach kom til ham og meldte, at de Svenske vare for Nordostsiden af Landet ved Audemoje — tæt ved Steensgaard — med en hvel Hob Skibe, Skuder og Pramme, hvorefter Vincents Steensen leede hjem til Steensgaard, strax steg til Hest, uden at give sig Tid til at gaas ind, i Gaarden tog Afsked med sin Frue, hvem han trøstede med et Gjenhyn i den næste Verden, om de ikke mere skulde træffes i denne, og leede til Stranden, hvor endel Hjender alt vare tomme isand; han førte tiligemed Oberlieut. Bernbach Folket strax imod dem og slog dem tilbage, hvilket var tredje Gang Langelænderne affloge Landgangen, men i dette heftige Angreb, hvor Landsdommeren selv var i Spidsen for Angriberne, fjendelig nok paa sin Hest og Klæddragt, blev han truffen af nogle og tyve Kugler, saa at han segnede om i sin Sidemand's Trompeterens, Arme og raabte til Bernbach, som ogsaa blev saaret: „Ach Bruder ich bin gefchossen, ich muss sterben, thue Du nur dein Bestes und halte die Wölcker zusammen, daß sie von einander nicht weichen, sondern ihr Vaterland ehrlich defendiren!“ Bernbach lod ham lægge paa en hødsaaende Bogu og føre til Steensgaard, men frygtede for at Bønderne og „Folket“ (Soldaterne), naar de hørte hans Død, skulde undslaae sig for at kæmpe mere, om Hjenden angreb igjen. Steensen blev bragt hjem og sat i en Stol, hvor hans Frue, som i Hast havde hentet nogle Medicamenter, lod hans Klæder løse op, men blev saa betaget ved Synet af hans forfærdelige Saar og det udstrømmende Blod at hun udstøede høie Klagekryd og maatte bringes ud, men i det samme slog han sinene op og saae efter hende; Hunsklæreren, som holdt ham i sine Arme, sendte strax Bud efter Præsten, men ved dennes Ankomst var Vincents alt død, efterat have besvaret Hunsklæreren's Opfordring til at befale Gud sin Sjæl med at trykke hans Arm med sin venstre endnu uskadede Arm. Han var 66 Aar 9 Maaned og 7 Dage gammel, da han fandt denne skjønne Død, til det Dyreste med Held forvarende sit Fædreland imod fremmede Voldsmand's Overfald.

Efter Landsdommerens Død manglede den ledende Mand, som skulde vaage over Landet, og det lykkedes de Svenske, som i Slaget ved Audemojen efter deres egne Beretninger havde mistet 36 Døde 110 Saarede og heivet 50 Fanger, ved i Mørket at seile Syd paa at lande paa to forskjellige Steder, 3 Mile borte, forsaakse sig tilstrækkelig til at tilbagebringe de Danst's Angreb og

dereser at erobre Den: maaskee var Bernbach's Saar Marjag i at han ikke mere kunde være virksom. Hele Stryken, hvormed de Svenske angreb Den, udgjorde 600 Mand til Fods og 3 Regimenter Ryttere; Den forvaredes af 300 Soldater og 1000 Bønder, hvilke sidste paalagdes Pengebøder for deres tappre Modstand, men desuden blev Landet forfærdeligt ødelagt af de hevngjerrige Hjender.

Med Gjenhyn til Steensgaard er der i Vincents Steensens Tid endnu følgende at mærke: 1634 kjøbte han af Palle Rosenfrands til Krenkerup 3 Gaarde i Stuens, 2 Gaarde 1 Bol i Sude, 1 Gaard i Treskebølle; 1637 af sin Svigermoder, Fru Margrethe Krabbe, Halvdelen af en Gaard i Ennebølle, 1641 af sin Søster, Fru Maren Steensen, 3 Odum Grabov's Efterleveste, 3 Gaarde i Suede Sogn i Treskebølle, 1642 af sin Broder, Christoffer Steensen, 3 Gaarde paa Hov, og af Jan van Gotten i Kjøbenhavn 2½ Td. Hartorn i en Gaard i Ennebølle; 1643 tilbyttede han sig en Gaard og et Bol paa Hov af Oberstlieut. Frederik von Buchwald til Nedergaard for en Gaard i Bronsette. Til hans Lem som Landsdommer var henlagt Haubølle By i Humle Sogu Sønder Herred paa 10 Gaarde og 2 Huje, samt Kougetienden af Tullebølle, Vøstrup, Fodsette og Tryggeløw Sogne, hvilket ialt regnedes for 312 Rdl. 3 Mk. 10 sk. om Aaret; Indtægterne af Tønsberg Provst udgjorde 800 Rdl. aarligt.

At de Svenske efter Dens Indtagelse vilde hufere slent kunde man vente sig af hiin Tids barbariske Krigsførelse; ifter gif det ud over Vincents Steensens's Gods, saa at over Halvdelen af hans Bøndergaarde bleve ødelagte: endnu 1670 laae af Godset 30 Gaarde og Bol ikke mindre end 17 øde. Om Steensernes Færd paa jelse Steensgaard fortælle Bønderne endnu en Mængde Træf, der dog slenshylligen ere overdrøen, saaledes at Fru Anna Hølf med en Jernlænke om Livet blev sættet til Hundehuset, men fik Leilighed til at give en Pige et Vink, hvorefter denne løskede Steenskerne ned i den velslygte Kelder og der, medens de drak sig fulde, slængede dem inde; Fru Anna, som nu blev løst, samlede da sine Hølf og Bønder, der skød dem alle; en af dem tiggede om sit Liv, beraabte sig paa sin Ungdom og paa at han aldrig havde taget Del i de Andres Voldsomheder, men den ubøielige Frue skaaede ham ikke: hans Blod, hedder det, er endnu at see paa Gvaldingens Mure og kan aldrig afvættis. Om et saadant Blødbad virkelig har fundet Sted maane vi lade uafgjort, i saa Fald maat det være steet dengang Den blev befriet fra de Svenske, da man ellers maatte vide noget om den Hæren, de Døerlevende advenndignis

STEESENSGAARD

paa Langeland, for Kroggergaard, opført 1836.

maatte have taget, men den hele Beretning lyder meget for mistænkelig til at man kan sætte Lid til den.

Hru Anna Holst overlevede sin Husbond kun 1 i Lidt over et Aar, hvorefter Steensgaard, hvoraf en stor Deel var udlagt til Landsdommerens Creditorer for hans efterladte Gjæld, dveltes mellem deres mange Børn, af hvilke dog Hans Ditlev Steensen udløste sine fleste Sødfænde af Hovedgaarden og tildeels af Vøndergodset. Han er født 1634, tiltraadte 1655 sin Udenlandsrejse, blev efter sin Hjemkomst 1659 udnævnt til Generaladjutant, 1670 til Oberstlieutenant for det syenske Regiment til Hest, 1676, den 22 Juli, til Oberst for det skaanske Nationalregiment til Hest, samme Aar i September Maaned sendt op til Øjenge og Willands Herreder for at ordne Forsvaret paa Ørlandsøen, især imod de svenske Bønder, i December beordret til at have Befalingen i Helsingborg under den slagne danske Armees Dørforsibning til Sjælland, ved hvilken Leilighed den commanderende General Arenstorf befalede ham at besøge hans — Generalens — eget Regiment først indskibet, og af dette atter hans Livcompagni først; i Februar 1677 blev han sendt til Christianstad for at overtage Befalingen over det i Fæstningen liggende Cavalleri og Dragoner, hvorved er at mærke, at alle tidligere Befalinger til ham fra Generalcommandoen ere paa Dansk, men fra Februar Maaned 1677 af paa Tydsk, saa at det tydske Sprogs Indførelse i den danske Armees Generalcommando maa være paabudt imellem 6te Decbr. 1676 og 24de Februar 1677, maaskee som en Følge af Griffenfeldts Fald og det tydske Højparties Overagt; den 9de Juli 1677 blev Obersten udnævnt til Commandant i Christianstad indtil videre, men maatte den 20de Juli afsjæde Dverbefalingen til den imidlertid opsendte Generalmajor von Osten, og blev den 16 Septbr. 1677 truffen af en Kanontugle, da han sad og stred paa et Brev til sin Forlovede: han døde strax og blev begravet i Snøde Kirke hos sine Forældre.

3 Steensgaard arvede Obersten, som havde mange Sødfænde, kun 5 en ringe Andeel, hvilken han 1665 forøgede med 7 Gaarde og 5 Huse i Snøde, 1 Gaard paa Hov, 3 Gaarde og 2 Huse i Snøde, 1 Gaard i Eneboelle samt 1 Gaard i Tulleby Sogn i Lyfkeby, ialt 92 Td. 4 St. 2½ Fdk. Hartorn, hvilket Gods, tidligere St. Knuds Kirke i Densse tilhørende, Kongen overdrog ham Istedet for den ham for Livstid tilslagte Pension samt tilgodehavende Gage: rimeligvis blev han dengang for en Tid afskediget af Krigstjenesten, ligesom alle andre danske Officerer, da den nye Regjering ingen danske Befalingsmænd vilde have i den danske Hær, hvilket var en af Absolutismens første Brugte. 1668

affjøbte han to af sine Brødre deres Andeel i Steensgaard og Gods, som var ½. Ifølge en Jordebog af 1670 udgjorde Steensgaard da: Hovedgaarden, som alt havde opslugt hele Bagelund By — 67 Td. 6 St. 2½ Fdk. Hartorn, Stoenve paa alle Marker og Gaardens egen Stov paa Hov 343 Svins Olden eller 14 Td. 2 St. 1½ Fdk. Hartorn, ialt 82 Td. 1 St.; i Snøde By 7 Gaarde, hvoraf 2 vare øde, Eneboelle 4 Gaarde, hvoraf 3 øde, Tressjøbølle 2 Gaarde, hvoraf den ene øde, Hov 2 Gaarde, hvoraf den ene øde, og 1 øde Bol, Lohals 3 Gaarde, hvoraf 1 øde, 2 Bol, hvoraf 1 øde, Stoenve 9 Gaarde, hvoraf 7 øde, Tullebølle Sogn Lyfkeby 1 Gaard, ialt 1 Hovedgaard, 1 Weirsmølle, 28 Gaarde, hvoraf 15 øde, 3 Bol, hvoraf 2 øde; det Hele udgjorde 265 Td. 5 St. ½ Alb. Hartorn, og af Vøndergodset — 173 Td. 4 St. Hartorn — var der saaledes ved Magt, at deraf kunde holdes Soldater, kun 92 Td. 4 St. 1½ Fdk., saa at der fattedes 27 Td. 2 St. 2½ Fdk. til to Soldater. Det øde Gods som yderst langsomt til Kræfter, saameget mere som Aarene 1674—76 vare meget ødelæggende, deels for de høie Skatters Skyld, som Krigen med Søerriig forbrede, deels formedelst Misværet og Dyrtid, saa at kun 5 af Godslets Gaarde svarede Afgifter i den Tid: heldigt var det for Obersten at han havde sin Gage, ellers havde han neppe kunnet beholde Godset. — 1675 affjøbte han sin Søster, Hilleborg Steensen, hendes Andpart i Steensgaard og Gods, samt endvidere Rudsjøbing Kirke, Skole og fattige for 800 Rtl. 18 Td. 7 St. 3½ Fdk. Hartorn, nemlig 4 Gaarde i Tressjøbølle, som vare udlagte dem paa Skiftet efter hans afdøde Fader for deres Tilgodehavende i Bøet.

Efter Oberstens Død kom Steensgaard til hans Broder Henrik Steensen, der efterhaanden udløste sine Sødfænde. Han havde tjent til Høve i 14 Aar som Page, var derefter reist udenlands paa fongelig Besøftning i 4 Aar og blev efter sin Hjemkomst Lieutenant, hvilket han var i 3 Aar; derefter tog han Kistved og begav sig til Steensgaard, giftede sig med sin Sognekonges Datter, Mette Boitfrieds Datter, og forøgede sine Eiendomme med Egelykke Hovedgaard og Gods foruden mere. Snøde og Stoenve Sognes Tiender, som Vønderne selv havde i Fæste, men som laane til Densse Skole og Hospital, befalede Kongen slude forhøies over den Afgift, hvorfor de vare sættede dem, men Fæsterne nægtede at give mere, hvorfor Tienderne, tiltrods for deres Fæstebrev og gode Ret, 1684 bleve satte til Auktion; Henrik Steensen blev Højstbydende med 16 Td. 2 St. Rug; 28 Td. 4 St. Byg, 2 Td. 4 St. Havre, 3 St. Værrer, som var 3 Td. Byg mere end Vønderne

STEENS GAARD

paa Langeland, før Krogagergaard, opført 1836.

havde soaret, hvorfor Tjenkerne bleve ham tilslagne for Livstid og siden af ham hævdede i Kjøben; i Indfæstning gav han 31 Rdl. 1692 fik Henrik Steensen imidlertid, for de to sidste Mars Midværs Skjød, alder Afslag paa de 3 Td. Byg, og saaledes blev det fremdeles; efter hans Død fik Sennen 1709 Jæstebrev paa Tjenkerne for samme Afgift, som Bønderne 1684 ikke maatte faae Tilladelse til at blive ved, og gav derfor i Indfæstning 120 Rdl.

Henrik Steensen døde 1709, Mette Gottfrieds Datter 1710, hvorefter Steensgaard af Rettens Middel udlagdes til deres ældste Søn, Capitain Hans Gottfried Steensen, for 50 Rdl. for hver Tønde frit og 40 Rdl. for hver Tønde usrit Hartorn, hvorimod senere, da hans ene Søster var bleven gift, dennes Mand og de øvrige Sødssende protesterede, hvorover der 1714 opstod en Proces, hvis Udfald vi ikke kjente: den fastsatte Præs gjaldt 1660 og 1675, maafter ogsaa henved Aar 1695, men var ganske vist meget for lav 1710, i det Mindste 20—30 Rdl. pr. Td. Hartorn.

Capitain Hans Gottfried Steensen, som siden blev Oberstlieutenant, kom ogsaa i Besiddelse af Egelykke og Helgø og døde 1749; han kjøbte 1716 en Gaard i Røgeballe i Transejær Sogn, tilhøjtede sig 1714 1 Gaard i Røsteballe, 1 Bol i Leiballe, 1 Huus i Emmerballe, 1 Bol og 1 Huus i Stoense, 1720 1 Gaard i Steengade og ½ Gaard i Lykkeby, begge i Lulleballe Sogn, samt kjøbte 1732 1 Gaard i Gimmerballe Sogn og By. Han var gift med Anna Sophie Raas og havde med hende en Søn, Carl Frederik Steensen, der ligeledes var Oberstlieutenant og eiede baade Steensgaard og Egelykke. I hans og hans Faders Tid vare der heftige Stridigheder mellem Ørev Ahtesfeld, som gjorde Fordring paa al Dverjagten, Naavildt derunder indbefattet, og Dens øvrige Godsierne, hvilken ikke blot førtes for Højesteret, hvor Godsierne tilfodt vandt, men ogsaa mellem Skyterne med deres Rifler, saa at engang Jægerne fra Steensgaard og Ndergaard forfulgte de grevelige Jægere lige indtil Transejær Slot, hvor deres Kugler endnu længe efter vare at see i Slotsporten, som de vigende Grevelige luskede efter sig. Denne Strid var forresten neppe andet end en enkelt Uttring af det heftige Had, som baade før og senere herskede imellem den gamle danke — til sine Herregaarde tilbagevængte — og den nye for største Deelen tydske Adel; dette Had kom ideligt til Udbrud, saavel her paa Den som andetsteds, kan spores langt over hundrede Aar efter Souverænitetens Indførelse, ja var vel ikke uden Indflydelse paa Frederik den Sjette og hans Tid.

Carl Frederik Steensen var gift med Hilleborg Sophie Raas, som beholdt begge Gaardene efter hans Død. De efterlode blot to Døtre, af hvilke den ældste, Hilleborg Steensen, 1774 blev gift med Kammerherre og Oberstlieutenant Leth, den yngste, Mette Steensen, fik Egelykke, som efter hendes Død tilfaldt Søsteren, da hun aldrig var gift. Kammerherrinde Leth efterlod blot en Søn, Major Carl Frederik Steensen Leth, som saaledes arvede begge Gaarde; han døde 1826, hans Bror, Constantse Henriette Fabritius de Tengnagel, 1827, hvorefter den ældste Søn, Kammerjunker Carl Frederik Steensen Leth, valgte Egelykke, medens den yngre, Kammerjunker — nu Hofjægermester — Vincents Steensen Leth, fik Steensgaard, som han tiltraadte 1836, da han blev myndig, og strax begyndte Ombygningen af den gamle, aldeles forfaldne Gaard, der er bleven erstattet med den elegante og smagfulde Bygning, som hofstaaende Prospect viser og som kostede 30,000 Rdb., Ombygningerne, der ogsaa maatte heelt ombygges, 20,000 Rdb.

Til Hovedgaarden høre nu 35 Td. 5 Ef. 3 Fod. 2½ Alb. Ager og Engs, 14 Td. 5 Ef. 3 Fod. 1 Alb. Skovskjolds Hartorn med 400 Td. Land Ager og Eng, 350 Td. Land udmærket god Skov; Gaarden var 1850 bortforpagtet for 1000 Td. Korn, foruden Skatter og Reparationer, samt endel Naturalpræstationer, til Værdi 600 Rdb.; Skovene indbragte omtrent 2000 Rdb.; Besætningens udgjorde 22 Arbeidshefter, 130 Maltesæer, og 40 Stykker Ungkvæg; 1709 udgjorde Besætningen 13 Heste, 3 Plage, 70 Køer og 3 Pre, foruden Ungkvæg. Bøndergødet udgjorde 1847 kun 125 Td. Hartorn samt 1 Td. Hartorn Møllekjød, nemlig 7 Gaarde 10 Huse i Snøde Sogn og By, 1 Gaard 1 Huus i Lille Snøde, 1 Gaard 6 Bol 7 Huse i Mørshuse, 1 Gaard 3 Bol 13 Huse i Skisten, 2 Gaarde 2 Bol 3 Huse paa Hov, 8 Gaarde 29 Huse i Stoenes Sogn og By, 6 Bol 10 Huse paa Hou, samt 1 Veirmølle paa Hovedgaardens Mark; Forbeholdningsindtægterne af dette Bøndergods udgjorde 15 Td. Rug, 63 Td. 1 Ef. 3 Fod. Byg, 39 Td. 4 Ef. Havre, 7½ Dttg. 32 Pd. Smør, 8 Ram, 43 Øjæs, 30 Vænder, 90 Hans, 73½ Seneff Vg, 1186 Rdb. i Jordafgift og Høvningspenge, hvilke sidste dog havedes af Forpagteren som Godts gjælds for Høveriet; Indfæstningen var 12—1500 Rdb., vel ogsaa 18—2000 Rdb. af en Gaard, eftersom Skif og Brug er der paa Landet. Efter den gamle Matrifel udgjorde Steensgaard 53 Td. 1 Alb. Hartorn usri Hovedgaardstart og 121 Td. 7 Ef. 1 Fod. 1 Alb. Hartorn Bøndergods.

